

INSTITUCIONS JURÍDIQUES DE LA UE

TEMA 1: EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

Clàudia Gimeno Fernández
2020/2021

VNIVERSITAT [Logo]
ED VALÈNCIA
Facultat de Dret

ÍNDEX

1. El procés d'integració europea: punt de partida i idees prèvies
2. De les Comunitats Europees a la UE: gènesi i moments clau
 - Les reformes d'aprofundiment dels tractats constitutius
 - Les successives ampliacions d'estats membres
3. Les crisis recents del projecte europeu i escenaris de futur

**EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA:
PUNT DE PARTIDA I IDEES PRÈVIES**

EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA: PUNT DE PARTIDA I IDEES PRÈVIES

El lema de la UE: “units en la diversitat”

Intents d'unificació previs:

- Imperi romà
- Imperi carolingi
- Imperi napoleònic i Imperi austrohongarès
- Entreguerres: projecte paneuropeu i primer projecte d'unió
- Tercer Reich nazi

EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA: PUNT DE PARTIDA I IDEES PRÈVIES

Després de la 2GM (trauma):

- Creació del Consell d'Europa (1949) –CEDH + TEDH (no confondre amb UE!!), l'OTAN i l'OECE
- Voluntat de:
 - Garantir la pau i una cooperació més estreta
 - Reconstruir Europa –econòmicament (Pla Marshall EUA), ideològicament i políticament
 - Parar el comunisme i mantenir influència
- Opcions: federalista (integració política) o unionista (unió econòmica)

Council of Europe

47 Member States

Map of Europe
Logo of the Council of Europe
Copyright © 2008 European Union

**DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE:
GÈNESI I MOMENTS CLAU**

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: GÈNESI DEL PROJECTE EUROPEU

JEAN MONNET (1943)

“No hi haurà pau a Europa si els estats es reconstrueixen sobre la base de la sobirania nacional (...) Els països d'Europa són massa xicotets per a assegurar als seus pobles la prosperitat i els avanços socials indispensables. Els estats d'Europa han de formar una federació”

DISCURS WINSTON CHURCHILL (1946)

“Existeix un remei que... en pocs anys podria fer a tota Europa... lliure i... feliç. Consisteix a tornar a crear la família europea, o almenys la part d'ella que puguem, i dotar-la d'una estructura sota la qual puga viure en pau, seguretat i llibertat. Hem de construir una espècie dels Estats Units d'Europa”

LA DECLARACIÓ DE SCHUMAN (1950)

“Europa no es farà de cop ni segons un pla únic. Es construirà mitjançant èxits concrets que primer creen una solidaritat de facto (...) La posada en comú de la producció de carbó i acer... canviarà el destí de les regions dedicades durant molt de temps a la fabricació de municions de guerra, de les quals han estat les víctimes més constants”

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

1. Tractat de París (1951), pel qual es crea la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA)

- Origen: Pla Schuman
- 6 Membres
 - França, Alemanya, Itàlia i el Benelux (Bèlgica, Països Baixos i Luxemburg)
- Objectiu: posar sota control les principals indústries de guerra
- Institucions: Alta Autoritat (comissió), Assemblea (parlament) i Consell
- Primer president: Jean Monnet

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

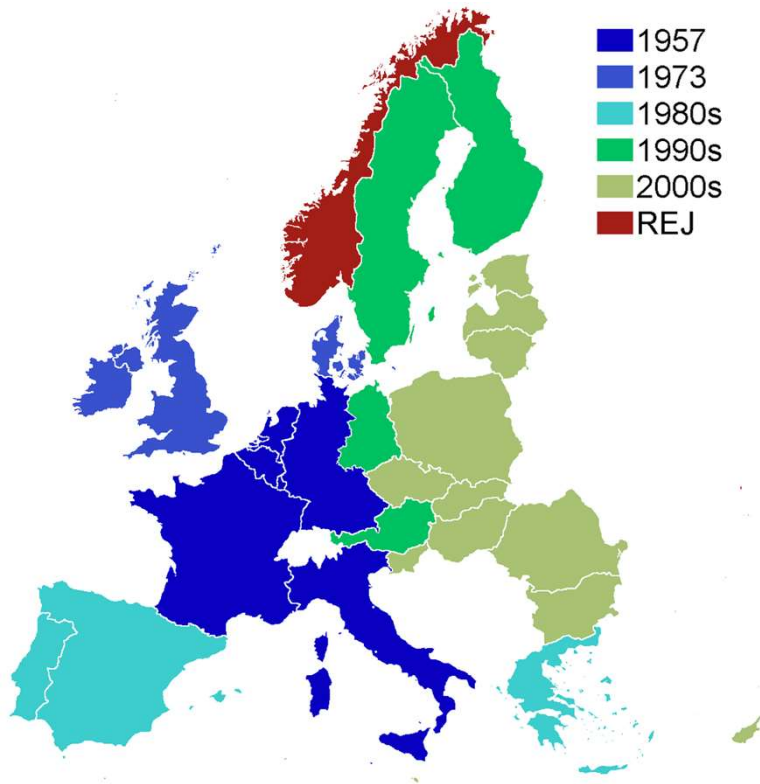

2. Tractats de Roma (1957):

- Comunitat Europea de l'Energia Atòmica
- Comunitat Europea Econòmica:
“establir un mercat comú i aproximar progressivament les polítiques econòmiques dels seus estats membres i promoure (...) un augment accelerat del nivell de vida i relacions més estretes entre els estats que hi pertanyen” (art. 2)
- Mateixos EM i institucions (triplicades)

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

3. Tractat de fusió o de Brussel·les (1967)

- Estableix mateix consell i comissió per a les tres comunitats

4. La primera ampliació (1973)

- Regne Unit, Irlanda i Dinamarca
- Noruega: rebutja formar-ne part (referèndum)

5. Segona i tercera ampliació (1981 i 1986)

- Grècia
- Espanya i Portugal
- https://www.youtube.com/watch?v=gn9aWRe_hKQ

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

6. L'Acta Única Europea (1986)

- Introdueix el terme “mercat interior”
- Supera enfocament exclusivament econòmic
 - Cooperació intergovernamental en política exterior
 - Polítiques socials, medi ambient, investigació...
- + poder al Parlament Europeu en procés legislatiu

7. El Tractat de Maastricht (1992)

- Establiment de la Unió Europea
- Creació dels tres pilars
 - Comunitat Europea (econòmica)
 - Cooperació en Política Exterior i Seguretat Comuna
 - Cooperació en Justícia i Afers Interiors
- Preveu la unió econòmica i monetària + noves competències
- Procediment de codecisió en aprovació de normes

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

8. Quarta ampliació (1995)

- Àustria, Suècia i Finlàndia
- Noruega: nou referèndum negatiu

9. El Tractat d'Amsterdam (1997)

- Democratitza institucions
- Introdueix l'acord Schengen
- Reformes aspectes socials

10. Carta de Drets Fonamentals (2000)

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

46 / ECONOMÍA
EL MAYOR CAMBIO MONETARIO DE LA HISTORIA
EL PAÍS, jueves 28 de febrero de 2002

La peseta muere tras 133 años de historia

El Banco de España inicia un plan para cubrir la inesperada demanda de monedas de un euro

C. GALINDO / J. ABELLÁN, Madrid
La rubia se acerca silenciosa a sus últimas horas de vida. La peseta morirá esta medianoche para pasar al euro de forma irreversible tras más de 133 años de historia. El relevo pone fin a una etapa

de dos meses de convivencia entre ambas divisas, caracterizada por la ausencia de problemas graves y escasos signos de nostalgia entre los ciudadanos ante la desaparición definitiva de la moneda. "No echo en falta a la peseta; me encanta el euro",

sentenciaba ayer Teresa Sánchez, propietaria de una floristería en Madrid. En realidad, el euro se impuso de inmediato en los pagos. Una explosión inesperada de la demanda de monedas de un euro ha llevado al Banco de España a ordenar

que se fabriquen unos 60 millones de piezas de esta denominación. Junto a la peseta, desaparecen esta medianoche otras siete divisas y culminará un proceso iniciado hace 30 años: el euro se convertirá en la moneda común de 12 países europeos.

mercio. "Es cierto, faltan monedas de un euro, a nosotros apenas nos sirven", confiesa extrañadamente el subdirector de una oficina bancaria. En un principio, se acuñó el triple de monedas de 50 céntimos que de un euro, algo que ha ocurrido en otros países de la zona euro. "El Tesoro Público y el Banco de España ya han activado un plan especial de producción de monedas de un euro para satisfacer las exigencias de la demanda: se van a producir muchas monedas de un euro y se dejarán de fabricar de 50 céntimos", dice Ariztegui. El sector de las máquinas re-creativas, uno de los que utiliza más monedas, se prepara para utilizar más piezas de 50 céntimos, pero después tuvo que cambiar de planes. "La gente las ha rechazado de plano, incluso en el comercio", afirma Eduardo Antoja, vicepresidente de Cofar, que agrupa a fabricantes y operadores.

"Pasamos olímpicamente de la peseta", afirma rotundo el quiosquero Manuel Barata. Sesenta días han bastado para cambiar las tornas en la mayor parte de los comercios. A principios de año, los problemas en el comercio surgían a causa del euro, ahora se monta un pequeño revuelo cada vez que un cliente quiere pagar en pesetas. "Cuesta trabajo hacer la operación cuando alguien viene con pesetas", confirma el estancero Félix Getafe.

Casi el 100% de las transacciones se efectúa en la nueva moneda precisamente desde la última semana de enero. "La peseta ha dejado parecerlo sin piedad", asegura el portavoz de la Confederación Española de Consumidores y Usuarios (CECU), Antonio López. A partir de mañana, todas las operaciones deberán ser en euros, puesto que la peseta ya no existirá como moneda de curso legal. Pero los billetes y monedas de la antigua

11. Tractat de Niça (2001)

- Prepara futures ampliacions UE
- Inclusió de les "cooperacions reforçades"

12. Introducció de l'euro (2002)

13. Ampliacions dels anys 2000, 2007 i 2013

- Hongria, Polònia, República Txeca, República Eslovaca, Eslovènia, Estònia, Letònia i Lituània, Malta i Xipre
- Bulgària i Romania
- Croàcia

DE LES COMUNITATS EUROPEES A LA UE: MOMENTS CLAU

14. Tractat de Lisboa (2007)

- Model: projecte de Constitució europea
- Introdueix els TUE i TFUE (renumeració articles)
- Acaba amb l'estructura dels pilars
- Canvis institucionals importants
- Legitima l'UE a diferents velocitats
- Reforçament de la Carta de Drets Fonamentals

La integración europea

De la CEE a la UE

1957: Tratado de Roma

- 1957: Estados fundadores de la CEE
- 1973: Adhesión de Reino Unido, Irlanda y Dinamarca
- 1981: Incorporación de Grecia
- 1986: Adhesión de España y Portugal

1986: Acta Única Europea

1992: Tratado de Maastricht

- 1993: Reunificación alemana
- 1995: Incorporación de Suecia, Finlandia y Austria

1997: Tratado de Ámsterdam

2000: Tratado de Niza

- 2004: Gran ampliación hacia el este
- 2007: Adhesión de Bulgaria y Rumanía

2007: Tratado de Lisboa

- 2011: Integración del territorio francés de Mayotte
- 2013: Incorporación de Croacia

Territorios que han abandonado la CEE/UE

GROENLANDIA
Unión en 1973
Salida en 1984

REINO UNIDO
Unión en 1973
Salida en 2020

IRLANDA

DINAMARCA

P. BAJOS

ALEMANIA

FRANCIA

ITALIA

PORTUGAL

LUXEMBURGO

BELGICA

ESLOVENIA

CROACIA

ARGELIA
Unión en 1957
Salida en 1962

MALTA

FINLANDIA

SUECIA

ESTONIA

LETONIA

LITUANIA

POLONIA

CHEQUIA

ESLOVAQUIA

AUSTRIA

HUNGRÍA

RUMANÍA

BULGARIA

GRECIA

CHIPRE

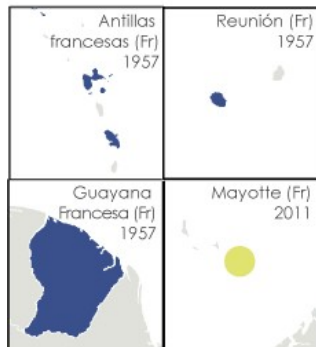
Azores (Pt)

Territorios ultraperiféricos

Madeira (Pt)

Canarias (Es)

Cartografía:
Abel Gil Lobo (2020)

TRACTATS:

Tractats i estructura de la Unió Europea						
1951/1952	1957/1958	1965/1967	1992/1993	1997/1999	2001/2003	2007/2009
Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA)						
Euratom (Comunitat Europea de l'Energia Atòmica)						
Comunitat Econòmica Europea (CEE)			Comunitat Europea (CE)			
			Justícia i Afers Interniors // Cooperació policial i judicial en matèria penal			
			Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC)			
UNIÓ EUROPEA (UE)						
Tractat de París	Tractat de Roma	Tractat de Brussel·les	Tractat de Maastricht	Tractat d'Amsterdam	Tractat de Niça	Tractat de Lisboa

TRACTATS:

- El Parlament Europeu ha obtingut més poders amb cada tractat.
- El Consell ha vist reduïdes les seues competències.
- El Consell Europeu s'ha institucionalitzat encara més.
- Creixent importància del Tribunal de Justícia.
- Creixent importància de la Comissió.
- La UE tracta cada vegada més àrees.

**LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU
I ESCENARIS DE FUTUR**

LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU I ESCENARIS DE FUTUR

- El projecte fallit de **Constitució europea** (2001-2004)
 - Voluntat de connectar millor amb la ciutadania
 - Millorar repartiment competències UE-EM
 - Simplificar UE
 - Incrementar democràcia, transparència i eficiència
 - Millorar estructura

Signatura del Tractat i Conferència Intergovernamental el juny del 2004 a Roma

Referèndums francès i holandès → rebuig

LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU I ESCENARIS DE FUTUR

- La crisi econòmica i social de les darreries dels anys 2000
 - Unió monetària → dependència
 - Estabilitat econòmica i deute públic
 - Tractat constitutiu del Mecanisme Europeu d'Estabilitat (2012)
 - Tractat d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la Unió Econòmica i Monetària (2012)
- Rescats financers i condicions
- Sobirania dels EM en qüestió
- Descontent ciutadà generalitzat

LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU I ESCENARIS DE FUTUR

- El Brexit

LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU I ESCENARIS DE FUTUR

- La UE: un èxit?
 - Quasi un segle sense guerres entre països europeus + implosió URSS
 - Nivell molt alt de benestar als països europeus
 - Rellevància política i econòmica superior
 - Homogeneïtat DUE
 - Mercat únic
 - Protecció drets fonamentals

LES CRISIS RECENTS DEL PROJECTE EUROPEU I ESCENARIS DE FUTUR

- O un fracàs?
Crisi de legitimitat de la UE
 - Construcció europea de dalt cap a baix
 - Dèficit democràtic institucions europees
 - Atribució a institucions europees de responsabilitats però no de mèrits
 - Respostes qüestionables a (entre d'altres):
 - Crisi de les persones refugiades
 - Crisi sanitària
 - Moviments populistes, antieuropeus i/o d'extrema dreta

ESCENARIS DE FUTUR:

- Manteniment del *statu quo*
- Centrar-se en qüestions econòmiques (mercat interior)
- UE a la carta, o de diferents velocitats
- Aprofundir en competències, més poder UE → model federalista

BIBLIOGRAFIA

CRAIG, P., "The Treaty of Lisbon: Process, architecture and substance", *European Law Review*, 33, p. 137, 2008.

CRAIG, P. i DE BÚRCA, G., *EU Law: Text, Cases and Materials*, 6a ed., Oxford University Press, Oxford, 2015.

DE BÚRCA, G., "The EU on the Road from the Constitutional Treaty to the Lisbon Treaty", *Jean Monnet Working Paper 3/08*.

MANGAS MARTÍN, A. i LIÑÁN NOGUERAS, D. L., *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*, 9a ed., Tecnos, Madrid, 2016.

MARTÍNEZ OTERO, J. M. i GARCÍA GARCÍA, M. J., *Lliçons de Dret de la Unió Europea*, Tirant lo Blanch, 2019.